

Реферат на тему: "Б. Пастернак"

Борис Пастернак

РЕФЕРАТ

на тему:

"Б.Пастернак"

(творчість)

Значну роль у мистецькому розвитку Б. Пастернака відіграла мати. Від неї він успадкував здатність до повної самовіддачі мистецтву, що згодом стала серцевиною його творчого кредо.

Перші пастернаківські вірші були надруковані у колективній збірці "Лірика" 1913 р. А вже за рік молодий поет видав свої твори окремою книжкою, що в дусі часу називалася "Близнюк у хмарах" і була просякнута пафосом пошуку новітніх засобів художнього самовираження. Прагнення до оновлення поетичної мови привело поета-початківця до футуристського угруповання "Центрифуга". На цей час припадає його зближення з В. Маяковським та М. Асєєвим, творчість яких він високо цінував. Утім, найбільшим мистецьким авторитетом для Пастернака був австрійський поет Р.М. Рільке.

Перед Рільке він схилявся з містичним благоговінням — як перед генієм, що у своїй творчості піднявся на недосяжну висоту. Тим більшою радістю була для Пастернака передана батьком звістка про те, що Рільке схвально відгукнувся про його вірші та "ранню славу", яка у 20-і роки докотилася вже до Парижа.

Після революції 1917 р. Пастернак деякий час працював у бібліотеці Народного комісаріату просвіти. Його лірика була високо оцінена М.Бухарініним, що належав до кола "перших осіб" радянської влади. Втім, істинне своє ставлення до поета тоталітарна система виявила дещо пізніше.

20-30-і роки були періодом напруженої творчої праці. Поряд із віршами, що увійшли до збірок "Сестра моя — життя" (1922), "Теми і варіації" (1923), "Друге народження" (1932), були написані прозові твори ("Повість", "Охоронна грамота", "Дитинство Люверс"), поеми "Дев'ятсот п'ятий рік" (1926) та "Лейтенант Шмідт" (1927), роман-поема "Спекторський" (1930). Слава поета зростала. Однак насолодитися її плодами Пастернаку не судилося: як поет, що не вкладався у прокрустове ложе ідеологізованої літератури, він викликав незадоволення представників офіційної критики. Головним засобом його творчого і мистецького існування поволі ставала перекладацька діяльність. Пастернак перекладав твори Шекспіра, Петєфі, Гете, Бараташвілі та інших майстрів слова. Ця виснажлива праця залишала надто мало часу для власної поетичної творчості. І навіть коли 1943 р. вийшла друком Б. Пастернак книжка його нових віршів ("На ранніх потягах"), поет, змучений постійними депресіями, більше засмутився, ніж зрадів. В одному з листів він писав про неї: "Надсилаю... книжечку, надто тонку, дуже спізнїлу і надто незначну, аби про неї

можна було говорити. У ній є лише декілька сторінок, написаних по-справжньому... Це зразок того, як би я тепер взагалі писав, аби мав змогу..."

1946 р. Б. Пастернак розпочав роботу над романом "Доктор Живаго", який вважав головною справою свого мистецького життя. Натхненна праця тривала близько 10 років. Утім, завершення цієї книжки-мрії стало початком гучного конфлікту митця із владою.

Рукопис, спочатку прийнятий до друку провідним вітчизняним часописом, був невдовзі відхилений. Головними аргументами відмови були "негативне ставлення автора до революції та відсутність віри у соціальні перетворення". Натомість за кордоном "Доктор Живаго" був відразу оприлюднений (1957) і упродовж року перекладений 18-а мовами. Для західних читачів він став своєрідним свідченням того, що за "залізною завісою" ще збереглися істинні майстри художнього слова, здатні висловити власну точку зору на життя у СРСР, яка не збігається з "Коротким курсом історії ВКП(б)".

23 жовтня 1958 р. Пастернак отримав телеграму з повідомленням про присудження йому Нобелівської премії. Його запросили на урочисту церемонію вручення високої відзнаки до Стокгольма. Вражений поет надіслав до Шведської академії телеграму такого змісту: "Безмежно вдячний, зворушений, гордий, здивований, схвилюваний". Однак в урядових колах СРСР рішення Нобелівського комітету викликало обурення. Вітчизняна критика вибухнула низкою "викривальних" статей, в яких митця називали "зрадником", "злостивим обивателем", "наклепником", "Юдою", "ворожим наймитом" і тощо. Це було продиктовано заздрістю до поета, який стояв осторонь соц-реалістичної літератури, а проте ж був відзначений найавторитетнішою міжнародною літературною премією. Пастернака виключили зі Спілки письменників і, зрештою, примусили відмовитися від премії. За чотири дні після першої телеграми на адресу Шведської академії надійшла друга, в якій поет пояснив: "Внаслідок того значення, що надається присудженій мені нагороді у суспільстві, до якого я належу, я повинен від неї відмовитися. Не вважайте образою мою добровільну відмову".

На жаль, принесена Пастернаком жертва була марною — його становище вона не поліпшила. Газети продовжували цькувати автора та його роман. Хрестоматійно відомою стала фраза з надрукованого у центральній газеті листа слюсаря Н-ського заводу: "Я роману не читав, але, як на мене, це книжка шкідлива!" Ще гірше поводитися колеги-літератори, які жбурляли в поета зі світовим іменем прокляття на кшталт: "Плюю в морду Юді!" Проти переслідувань митця повстали відомі іноземні письменники: Джон Стейнбек, Грем Грін, Олдос Гакслі, Сомерсет Моєм. "Ми не будемо заперечувати, якщо авторові заманеться скуштувати капіталістичного раю", — публічно заявив тодішній голова КДБ. Поет твердо заперечив: "Залишити батьківщину для мене рівноцінно смерті... Я пов'язаний з Росією народженням, життям і роботою".

Усі ці образи й приниження скоротили вік поета, на той час вже тяжко хворого. Розтоптаний владою й пригнічений суспільним осудом, він не прожив і двох років від

початку історії з Нобелівською премією. Помираючи, він із гірким сумом говорив про своє існування як про "нескінченний двобій з панівною і всепереможною сірятиною за вільний грайливий людський талант". "На це й пішло все життя", — підсумував поет. Він помер 30 травня 1960 р.

Слід зазначити, що і людські взаємини зазвичай вплітаються у пастернаківській ліриці у перспективу всесвітнього буття. Спільний ритм пульсації людського кохання та природи майстерно відтворюється у поезії "Зимова ніч". У ньому теми кохання й природи настільки глибоко врастають одна в одну, що взагалі неможливо визначити, яка з них є головною, а яка — другорядною.

Життя природи та людських почуттів тут синхронізується: заметіль любовної пристрасті триває стільки, скільки мете по землі хуртовина. Плетиво сніжинок за вікном перетворюється на візерунки тіней в осяяній свічкою кімнаті. А крізь ці візерунки, навіяні всепоглинаючою стихією любові-заметілі, проступає контур головного малюнка — хреста. Він прочитується в обіймах закоханих, позначаючи водночас силу чуттєвої пристрасті, яка приковує їх одне до одного, і перехрестя їхніх життєвих шляхів:

Схрестились руки і уста,

Схрестились долі.*

* Вірш цитується у перекладі Л. Талалая.

Через дві строфи контур хреста виникає ще раз — як емблема "високої спокуси":

На свічку дихала імла,

Й спокуси сила Хрестоподібне підняла,

Як ангел, крила.

Ця емблема вбирає в себе ідею одухотвореної вічності, оскільки контур хреста тут утворюється розмахом янгольських крил, і викликає у свідомості читача асоціації з християнською образністю. Важливе смислове навантаження має у вірші образ свічки, яка тремтливо і вперто, попри дихання імли та натиск сніжної бурі, попри увесь хаос зовнішнього світу, горить і горить на столі. Образ цей виростає у символ всепереможного вогню любові, яким зігрите й осяяне людське життя.

Властивий Пастернаку-лірику пафос вразливості деякою мірою перегукувався з естетикою імпресіоністичного живопису. Як і французькі художники, російський поет створював картини-враження, фіксував миті життєвого плину. Однак, на відміну від імпресіоністів, які здебільшого зосереджувалися на поверхні зображуваного, не занурюючись у його смислові глибини, Пастернак від перших своїх кроків у поезії був націлений на досягнення миті у її філософському вимірі. У його віршах, за висловом А. Синявського, "зливалися почуття і сутність, мить і вічність...". "У всьому хочу я дійти самої суті", — проголошував поет в одному зі своїх пізніх віршів. Це прагнення поета сягнути до серцевини та кореня речей і надало бездонної філософської глибини віртуозно відтвореному у його ліриці буянню барв та звуків світу.

Використана література:

1. Волощук Є. Зарубіжна література. — К., 2004.

2. Історія радянської літератури. — М., 1986.
3. Літературна енциклопедія. — К., 2000.
4. Словник-довідник з літератури. — К., 1994.